

Covid-19 Sürecinde Pediatri Hemşirelerinin İzolasyon Önlemlerine Uyum Düzeyleri Determination of Pediatric Nurses' Levels of Compliance with Isolation Precautions

¹Mazlum AYAN, ²Arzu SARIALIOĞLU

¹Erzurum Şehir Hastanesi, Erzurum, Türkiye

²Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Atatürk Üniversitesi, Erzurum, Türkiye

Mazlum Ayan: <https://orcid.org/0000-0002-8207-2985>

Arzu Sarialioğlu: <https://orcid.org/0000-0003-3047-8008>

ÖZ

Amaç: Bu araştırmanın amacı, Covid-19 sürecinde pediatri hemşirelerinin izolasyon önlemlerine uyum düzeylerini ve etkileyen faktörlerin belirlenmesidir.

Materyal ve Metot: Araştırmanın evrenini, Erzurum ilinde bir üniversite hastanesinde görev alan 96 pediatri hemşiresi oluşturmuştur. Örneklemeye yöntemine gidilmeyip 87 pediatri hemşiresi ile araştırma tamamlanmıştır. Veri toplama araçları "Soru Formu" ve "İzolasyon Önlemlerine Uyum Ölçeği (İÖÜÖ)" ile yüz-yüze görüşme yöntemi ile toplanmıştır.

Bulgular: Araştırmada pediatri hemşirelerinin % 72,5'inin Covid-19 sürecinde izolasyon önlemleri eğitimine katılmadığı, %95,4'ünün izolasyon prosedürlerini hastalarına uyguladığı, %82,8'inin temas izolasyon prosedürü uyguladığı, %87,4'ünün izolasyon için oda ayırabildiği ve %83,9'unun izolasyon önlemlerini uygulamada sorun yaşamadığı belirlenmiştir. Hemşirelerin İÖÜÖ'den aldıkları toplam puan $74,78 \pm 6,71$ olarak bulunmuştur.

Sonuç: Hemşirelerin izolasyon önlemlerine uyum düzeylerinin iyi olduğu saptanmıştır. Evli ile mesleki deneyim süresi fazla olan hemşirelerin izolasyon önlemlerine uyum düzeylerinin daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Covid-19, hemşirelik, izolasyon, pediatri

ABSTRACT

Objective: The aim of this study is to determine the level of compliance of pediatric nurses to isolation measures and the affecting factors during the Covid-19 process.

Materials and Methods: The population of the study consisted of 96 pediatric nurses working in a university hospital in Erzurum. The sampling method was not used and the research was completed with 87 pediatric nurses. Data collection tools were collected by face-to-face interview method with the "Question Form" and "Scale of Adaptation to Isolation Precautions (PSPS)".

Results: In the study, 72.5% of the pediatric nurses did not attend the isolation precautions training during the Covid-19 process, 95.4% applied the isolation procedures to their patients, 82.8% applied the contact procedure. It was determined that 87.4% of them were able to allocate a room for isolation and 83.9% of them had no problems in applying the isolation measures. The total score obtained by the nurses in the BSQ was found to be 74.78 ± 6.71 .

Conclusion: It was determined that the level of compliance of the nurses with the isolation measures was good. It was found that the level of compliance with isolation measures was higher in the nurses who were married and had more professional experience.

Keywords: Covid-19, isolation, nursing, pediatrics

Sorumlu Yazar / Corresponding Author:

Arzu Sarialioğlu
Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, 25240 Erzurum, Türkiye
Tel: +90 442 231 57 95
E-mail: arzu.celebi@atauni.edu.tr

Yayın Bilgisi / Article Info:

Gönderi Tarihi/ Received: 05/01/2022
Kabul Tarihi/ Accepted: 29/05/2022
Online Yayın Tarihi/ Published: 01/09/2022

Atf / Cited: Ayan M ve Sarialioğlu A. Covid-19 Sürecinde Pediatri Hemşirelerinin İzolasyon Önlemlerine Uyum Düzeyleri. *Online Türk Sağlık Bilimleri Dergisi* 2022;7(3):391-398. doi: 10.26453/otjhs.1053869

GİRİŞ

Covid-19 salgının başlangıcından itibaren vakaların tümünde 0-9 yaş arasında çocuk ölümleri çok az sayıda belirtilmiştir. Büyük çocuklarda, 10-19 yaş arasında bu oran %0,2 olarak bildirilmiştir.¹ Covid-19'u, çocuklar daha çok semptomsuz olarak geçirmeleri sebebiyle özellikle genç nüfusun (12-18 yaş) salgın da taşıyıcı rolü yüksektir. Yaşı 12'den küçük çocukların hastalığa yakalanma ve taşıyıcılık oranları büyük yaş gruplarına göre daha düşüktür.² Yapılan çalışmalarda Covid-19'a neden olan SARS-COV-2 virüsünün bulaştırma ihtimalinin yüksek olduğu ve semptomsuz çocukların dahi viral yüklerinin bulaştırıcı olabileceği belirtilmektedir.^{2,3} Toplumdaki her yaş grubu Covid-19 virüsüne duyarlıdır ancak yetişkinlerin Covid-19 insidansı (%3,5) çocukların insidansından (%1,3) yaklaşık olarak üç kat daha fazladır.^{4,5}

Çocuklarda Covid-19'un bulaş yolu, yatkınlık, klinik seyir, patogenezi, farmakolojik tedavi ve prognozu hakkındaki bilgiler sınırlıdır. Covid-19 bulaşı, direkt temas yoluyla olabildiği gibi damlacıklar, aerosoller ve fekal-oral yolla da bulaşabilir.⁶⁻⁸ Çocuklarda Covid-19 bulaş yolu olarak en başta damlacık yolu ile geçiş ön plandadır. Ancak oyuncaklar ve kapı kolları gibi nesnelerin yanında toplumdan, okuldan veya aile içi temastan da Covid-19 hastalığı bulaşabilmektedir.⁹

Enfeksiyon kontrolünde ve bulaş yollarının engellenmesinde en etkin, en basit ve en pratik sayılabilecek yöntemlerden biri olan izolasyon önlemleri; "el hijyeni, dezenfektan kullanımı, eldiven kullanımı, koruyucu giysi kullanımı, hasta atıklarının kontrolü ve dezenfeksiyonu, kontamine malzemelerinin uygun koşulları ile sterilizasyonu, çevre kontrolü ve dezenfeksiyonu vb. işlemleri" kapsamaktadır.^{7,10} Covid-19 tanısı/şüphesi olan tüm Covid-19 olgulara standart, damlacık ve temas izolasyonu tedbirleri uygulanmalıdır.¹¹

Covid-19'un bulaşma yollarını engellemek için en etkili ve pratik yöntemlerin başında ellerin yıkanması gelmektedir.¹² Hastanelerde, sağlık personeli ve Covid-19'lu olgular için tıbbi maske önerilir. Covid-19'lu vakaların bulunduğu odalarda HEPA filtreler olmalıdır ya da bu hastalar için negatif basınçlı odalar kullanılmalıdır.¹³

Hemşireler, sağlık çalışanları arasında hasta ile teması en çok olan kişilerdir. Vakalarla temasların sürekliliği virüse maruz kalma riskini daha da artmaktadır. Hemşirelerin izolasyon önlemleriyle enfeksiyonların önlenebileceğine inanması gerekmektedir. Hemşireler hastane enfeksiyonlarının oluşmaması ve bulaştırılmamasındaki en önemli rolü üstlenmiştir.⁶ Hemşirelerin Covid-19 pandemi döneminde en önemli mesleki rollerinden biri de eğitici rolüdür. Semptomsuz veya presemptomatik çocuk-

lar, her yaşta kişiye Covid-19 hastalığını kolayca bulaştırabilirler. Hemşireler, Covid-19'un bulaş yolu ve Covid-19 enfeksiyonunun önlenmesi ve kontrolü ile ilgili ailelere bilgilendirme yapmalı ve eğitimler vermelidir.¹⁴

İzolasyon önlemlerine uyumu bireysel faktörler, çevresel ve kurumsal faktörler, hasta ve hasta yakınlarına ait faktörler etkilemektedir. Covid-19 pandemi sürecinde hemşirelerin izolasyon önlemlerine uyum durumlarını değerlendiren sınırlı sayıda çalışmalar bulunmaktadır fakat pediatri hemşirelerine yönelik çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu nedenle bu araştırma, Covid-19 sürecinde pediatri kliniklerinde çalışan hemşirelerin izolasyon önlemlerine uyum düzeylerini ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır.

MATERYAL VE METOT

Araştırmanın Etik Yönü: Araştırma için kullanılan ölçeğin kullanım izni e-mail yolu ile alınmıştır. Araştırmanın yapılması için T.C. Sağlık Bakanlığı online yazışması ile Bilimsel Araştırma Başvurusu yapıp onay alınmıştır. Araştırmanın gerçekleştirilebilmesi amacıyla Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Etik Kurulundan izin alınmıştır (Tarih: 14.04.2021, karar no: 2021-1/5). Araştırmanın yürütüleceği hastane için Atatürk Üniversitesi Sağlık Araştırma ve Uygulama Merkezi'nden kurum izni alınmıştır. Araştırmanın dahil edilme kriterlerine uyan hemşirelere çalışmanın amacı açıklanıp, sorulan sorular yanıtlanıp sözlü ve yazılı onamları alınmıştır. Verilerin gizliliği korunarak "Gizliliğin Korunması" ilkesi, araştırmaya gönüllü katılım ile "Özerkliğe Saygı" ilkesi yerine getirilmiştir. Araştırmada kişisel haklar korunarak "İnsan Hakları Helsinki Deklerasyonu"na sadık kalınmıştır.

Araştırmanın Tipi: Araştırma, Covid-19 sürecinde pediatri kliniklerinde çalışan hemşirelerin izolasyon önlemlerine uyum düzeyleri ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi amacıyla tanımlayıcı tipte yapılmıştır.

Araştırmanın Soruları: Covid-19 sürecinde pediatri hemşirelerinin izolasyon önlemlerine uyum düzeyleri nedir? Covid-19 sürecinde pediatri hemşirelerinin izolasyon önlemlerine uyumu etkileyen faktörler nelerdir?

Araştırmanın Yeri ve Zamanı: Araştırma, Haziran-Eylül 2021 tarihleri arasında Erzurum'da bir üniversite hastanesinde Çocuk Cerrahi, Genel Pediatri, Çocuk Hematoloji-Onkoloji, Çocuk İntaniye, Pediatrik Yandallar, Yenidoğan Yoğun Bakım, Çocuk Acil ve Erişkin Acil kliniklerinde çalışan hemşirelerin katılımıyla gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi: Araştırmanın evrenine Haziran-Eylül 2021 tarihleri arasında Erzurum ilinde bulunan Bölge Eğitim ve Araştırma Hastanesi ile Atatürk Üniversitesi Sağlık Araştırma ve

Uygulama Merkezi'nde çalışan pediatri hemşirelerinin alınması planlanmıştır. Ancak pandemi sürecinde devlet hastanesinin araştırmalara izin vermemesi nedeniyle araştırma üniversite hastanesinde çalışan pediatri hemşireleri ile yapılmıştır. Araştırmanın evrenini Çocuk Cerrahi (5 hemşire), Genel Pediatri (5 hemşire), Çocuk Hematoloji-Onkoloji (5 hemşire), Çocuk İntaniye (6 hemşire), Pediatrik Yandallar (5 hemşire), Yenidoğan Yoğun Bakım (21 hemşire), Çocuk Acil (31 hemşire) ve Erişkin Acil (18 hemşire) kliniklerinde çalışan 96 hemşire oluşturmuştur. Pandemi dönemi ve öncesi pediatrik travma ile ilgili durumlarda erişkin acile başvuru yapıldığı için araştırmaya erişkin acil birimi de alınmıştır. Örneklem yöntemine gidilmemiştir. Araştırmaya 9 hemşire katılmayı kabul etmemiştir. Araştırmaya katılmayı kabul eden 87 hemşire ile araştırma tamamlanmıştır. Örneklem büyüklüğünün yeterli olduğunu belirlemek için "G.Power 3.1.9.2" programı kullanılarak yapılan post-hoc güç analizinde, araştırmanın "0,05 anlamlılık düzeyinde, %95 güven aralığında, etki büyüklüğünün 0,50, araştırma gücünün 0,99" olduğu saptanmıştır. Bu değerler araştırma verisinin yeterli olduğunu göstermektedir.¹⁵

Araştırmaya Dâhil Edilme Kriterleri: -En az 6 ay pediatri kliniklerinde çalışıyor olmak

Araştırmaya Dâhil Edilmeme Kriterleri: a-Pandemi sürecinde izinli veya çalışmıyor olmak, b-Pediatri kliniklerinde yeni çalışıyor olmak

Veri Toplama Araçları: Araştırmada verilerin toplanması için "Soru Formu" ve "İzolasyon Önlemlerine Uyum Ölçeği (İÖÜÖ)" kullanılmıştır.

Soru Formu: Araştırmacılar tarafından literatüre dayanarak¹⁶⁻¹⁸ hazırlanan soru formu iki bölümden oluşmuştur. Birinci bölümde hemşirelerin yaş, cinsiyet, medeni durum, çocuk sayısı, eğitim durumu, mesleki özellikler (mesleki deneyim yılı, çalıştığı birim, çalışılan birimdeki pozisyonu) belirleyen 8 kapalı uçlu soru yer almıştır.

İkinci bölümde pediatri hemşirelerinin Covid-19 sürecinde izolasyon önlemleri ilgili bir eğitime katılıp katılmadığı, izolasyon prosedürlerinin uygulanıp uygulanmadığı, bu dönemde hangi tür izolasyon önlemlerinin uygulandığı, Covid-19 varlığı esnasında bu durumun öncelikle nereye bildirildiği, Covid-19 tanısı alan hastanın izolasyonunu sağlayacak odanın varlığı ve izolasyon önlemlerini uygulama konusunda sıkıntı yaşayıp yaşamadıkları sorgulanmıştır. Bu bölümde 3 adet kapalı ve 3 adet açık soru bulunmaktadır. Bu anket için pediatri hemşireliğinde uzman olan 3 kişiden görüş alınmış olup, uzmanların görüşleri doğrultusunda son şekli verilmiştir.

İzolasyon Önlemlerine Uyum Ölçeği: İzolasyon Önlemlerine Uyum Ölçeği, 2011 yılında Tayran ve Ulupınar¹⁶ tarafından izolasyon önlemlerine uyumu değerlendirebilmek için geliştirilmiştir. 18 maddelik ölçek 5'li Likert tipi (1=Kesinlikle katılmıyorum

2=Katılmıyorum 3=Fikrim yok 4=Katılıyorum 5=Kesinlikle katılıyorum) şeklinde hazırlanmıştır. Ölçekte 4 alt boyut bulunmaktadır. Bunlar bulaşma yolu (3,8,9,10,11), çalışan ve hasta güvenliği (2,5,12,14,16,17), çevre kontrolü (1,13,15,18) ve el hijyeni-eldiven kullanımınıdır (4,6,7). Ölçekte 4 tane (5, 7, 12, 17) tersine çevrilmiş ifade vardır. Bu ölçekteki en düşük puan 18 ve en yüksek puan 90 olabilir. Ölçeğin değerlendirilmesi; puan yükseldikçe uyumun iyi, puan düştükçe uyumun kötü olduğu şeklindedir. İÖÜÖ geliştiricileri tarafından ölçeğin tek boyutlu kullanımı önerilmektedir. Araştırmada ölçek tek boyut olarak kullanılmıştır. Ölçeğin Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı 0,85 olarak bulunmuştur. Bu araştırmada Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı 0,75 olarak saptanmıştır.

Verilerin Toplanması: İlk olarak araştırmanın yürütüldüğü kurumdan resmi izin alınmıştır. Araştırma verileri Haziran-Eylül 2021 tarihleri arasında toplanmıştır. Araştırmaya dâhil edilme kriterlerine uyan hemşirelere araştırmanın amacı ve gerekli bilgiler verildikten sonra, araştırmaya katılan hemşirelerden sözel ve yazılı bilgilendirilmiş onamları alınmıştır. Veri toplama araçları "Soru Formu" ve "İzolasyon Önlemlerine Uyum Ölçeği" ile yüz-yüze görüşme yöntemi ile toplanmıştır. Hemşireler kendi kliniklerinde, kendilerine ait olan görüşme veya dinlenme odalarında, tedavi ve bakım saatleri dışında kalan zamanlarda öz bildirimine dayalı soruları cevaplamıştır. Veri toplama süresi her bir hemşire için yaklaşık 10-15 dakika sürmüştür. Veriler toplanırken Covid-19 tedbirleri (maske, mesafe ve hijyen) uygulanmıştır.

İstatistiksel Analiz: Araştırmadan elde edilen veriler SPSS 20 paket programında analiz edilmiştir. Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistikler ve ortalama kullanılmıştır. Verilerin normal dağılıma uyum durumları "Kurtosis ve skewness kat sayıları, Shapiro-Wilk ve Kolmogorov-Smirnov testleri" ile belirlenmiştir. Normal dağılımlarda "bağımsız gruplarda t testi", normal olmayan dağılımlarda "Kruskal Wallis ve Mann Whitney U" testleri kullanılmıştır. Cronbach Alpha katsayı hesaplaması yapılmıştır. Anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ olarak kabul edilmiştir.

BULGULAR

Araştırmaya katılan hemşirelerin tanıtıcı özellikleri incelendiğinde; %72,4'ünün 21-30 yaş aralığında, %75,9'unun kadın, %55,2'sinin evli, %63,2'sinin çocuğunun olmadığı, %69'unun lisans mezunu olduğu, %51,7'sinin 5 yıl altı meslek deneyimine sahip olduğu, %35,7'sinin çocuk acilde çalıştığı ve %93,1'inin hemşire pozisyonunda olduğu belirlenmiştir (Tablo 1).

Pediatri hemşirelerinin %72,5'inin Covid-19 sürecinde izolasyon önlemleri eğitimine katılmadığı, %95,4'ünün izolasyon prosedürlerini hastalarına uygu-

Tablo 1. Hemşirelerin tanıtıcı özelliklerinin dağılımı.

Özellikler		n	%
Yaş	21-30 yaş	63	72,4
	31-40 yaş	18	20,7
	41 yaş ve üzeri	6	6,9
Cinsiyet	Erkek	21	24,1
	Kadın	66	75,9
Medeni durum	Evli	48	55,2
	Bekâr	39	44,8
Çocuk sahibi olma durumu	Evet	32	36,8
	Hayır	55	63,2
Eğitim durumu	Lise	7	8
	Ön lisans	15	17,3
	Lisans	60	69
	Lisansüstü	5	5,7
Mesleki deneyim süresi	6 ay-5 yıl	45	51,7
	6-10 yıl	28	32,2
	11 yıl ve üstü	14	16,1
Çalıştığı birim	Erişkin acil	18	20,7
	Yoğun bakım	21	24,1
	Çocuk acil	31	35,7
	Klinikler	17	19,5
Çalışma pozisyonu	Hemşire	81	93,1
	Sorumlu hemşire	6	6,9
Toplam		87	100

ladığı, %82,8'inin temas izolasyon prosedürü uyguladığı, %69'unun Covid-19 izolasyon uygulaması gerektiğinde başvuru önceliği olarak klinik sorumlu hemşiresini seçtiği, %87,4'ünün izolasyon için oda

ayırabildiği ve %83,9'unun izolasyon önlemlerini uygulamada sorun yaşamadığı belirlenmiştir (Tablo 2).

Tablo 2. Hemşirelerin izolasyon önlemlerine yönelik uygulama ve görüşleri.

Özellikler		n	%
Covid-19 sürecinde izolasyon önlemleri eğitimine katılma durumu	Kurum içi izolasyon eğitimi	9	10,3
	Covid-19 izolasyon eğitimi	15	17,2
	Hayır	63	72,5
Covid-19 ya da diğer izolasyon prosedürleri uygulanan hasta durumu	Evet	83	95,4
	Hayır	4	4,6
Uygulanan izolasyon tipi*	Damlacık izolasyonu	61	70,1
	Temas izolasyonu	72	82,8
	Solunum izolasyonu	63	72,4
Covid-19 izolasyon uygulaması gerektiğinde öncelikle başvuru yeri	Klinik sorumlu hemşiresi	60	69
	Hastane enfeksiyon kontrol komitesi	27	31
Covid-19 hastası için izolasyon odası ayırma durumu	Evet	76	87,4
	Hayır	11	12,6
Covid-19 izolasyon önlemlerini uygulamada sorun yaşama durumu	Evet	14	16,1
	Hayır	73	83,9

*: Soruda birden fazla seçenek işaretlenmiştir.

Tablo 3'te araştırmada kullanılan ölçekten elde edilen puanların dağılımı incelendiğinde, İÖÜÖ toplam puan ortalaması 74,78±6,71 olarak belirlenmiştir.

Hemşirelerin tanıtıcı özelliklerine göre İÖÜÖ'den aldıkları puan ortalamaları karşılaştırılmıştır. Yaş, cinsiyet, çocuk sahibi olma durumu, eğitim durumu,

Tablo 3. İzolasyon Önlemlerine Uyum Ölçeği puan ortalamaları.

Ölçek	Min.	Max.	X±S.S
İÖÜÖ	56	89	74,78±6,71

çalıştığı birim ve pozisyonu değişkenlerine göre İÖÜÖ puan ortalamaları arasında istatistiksel fark bulunmamıştır ($p>0,05$). Araştırmada, evli hemşirelerin bekârlara göre İÖÜÖ'den aldıkları toplam puanın yüksek olduğu ve istatistiksel olarak anlamlı farklılık oluşturduğu saptanmıştır ($p<0,05$). Araştırmaya katılan hemşirelerin mesleki deneyim süresi arttıkça İÖÜÖ'den aldıkları toplam puanlarının da arttığı ve

istatistiksel olarak anlamlı farklılık oluşturduğu saptanmıştır ($p<0,05$). Mesleki deneyim süresine göre farkın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek amacıyla yapılan ileri analizde (Dunnett C); mesleki deneyim süresi "11 yıl ve üzeri" ve "6-10 yıl" olan hemşirelerin "6 ay-5 yıl" olan hemşirelere göre İÖÜÖ'den aldıkları puanın fazla olduğu bulunmuştur (Tablo 4).

Tablo 4. Hemşirelerin tanıtıcı özelliklerine göre İÖÜÖ puanlarının karşılaştırılması.

Özellikler		X±S.S	Test ve p
Yaş	21-30 yaş	74,20±6,81	KW: 2,687 p: 0,261
	31-40 yaş	75,11±5,76	
	41 yaş ve üzeri	79,83±7,13	
Cinsiyet	Erkek	74,09±5,96	MU: 655,000 p: 0,706
	Kadın	75,00±6,96	
Medeni durum	Evli	77,00±6,10	t: -3,797 p: 0,000
	Bekar	71,84±6,43	
Çocuk sahibi olma durumu	Evet	76,31±5,01	t: -1,638 p: 0,105
	Hayır	73,89±7,42	
Eğitim durumu	Lise	71,71±6,42	KW: 4,791 p: 0,188
	Ön lisans	76,46±5,04	
	Lisans	74,33±7,02	
	Lisansüstü	79,40±5,77	
Mesleki deneyim süresi	6 ay-5 yıl ^a	72,55±7,17	KW:9,599 p: 0,008 (c,b>a)
	6-10 yıl ^b	76,96±5,05	
	11 yıl ve üstü ^c	77,57±5,95	
Çalıştığı birim	Erişkin acil	73,16±5,41	KW: 2,674 p: 0,445
	Yoğun bakım	75,09±5,63	
	Çocuk acil	74,51±8,65	
	Klinikler	76,58±4,92	
Çalışma pozisyonu	Hemşire	74,53±6,81	MU: 153,000 p: 0,131
	Sorumlu hemşire	78,16±4,26	

Hemşirelerin izolasyon önlemlerine yönelik uygulama ve görüşlerine göre İÖÜÖ'den aldıkları puan ortalamaları karşılaştırılmıştır. Covid-19 sürecinde izolasyon önlemleri eğitimine katılma durumu, izolasyon prosedürleri uygulanan hasta durumu, uygulanan damlacık, temas, solunum tipi, Covid-19 izo-

lasyon uygulaması gerektiğinde öncelikle başvuru- lan yer, izolasyon odası ayırma durumu, izolasyon önlemlerini uygulamada sorun yaşama durumu değişkenlerine göre İÖÜÖ puan ortalamaları arasında istatistiksel fark bulunmamıştır ($p>0,05$, Tablo 5).

Tablo 5. Hemşirelerin izolasyon önlemlerine yönelik uygulama ve görüşlerine göre İÖÜÖ puanlarının karşılaştırılması.

Özellikler		X±S.S	Test ve p
Covid-19 sürecinde izolasyon önlemleri eğitimine katılma durumu	Kurum içi izolasyon eğitimi	79,44±4,55	KW: 6,804 p: 0,087
	Covid-19 izolasyon eğitimi	74,06±3,21	
	Hayır	74,28±7,34	
Covid-19 ya da diğer izolasyon prosedürleri uygulanan hasta durumu	Evet	74,89±6,81	MU: 119,000 p: 0,360
	Hayır	72,50±4,12	
Damlacık izolasyonu	Evet	74,88±6,01	MU: 763,500 p: 0,784
	Hayır	74,53±8,26	
Temas izolasyonu	Evet	74,76±6,20	MU: 513,000 p: 0,761
	Hayır	74,86±9,03	
Solunum izolasyonu	Evet	75,01±5,78	MU: 738,000 p: 0,864
	Hayır	74,16±8,82	
Covid-19 izolasyon uygulaması gerektiğinde öncelikle başvuru- lan yer	Klinik sorumlu hemşiresi	74,66±6,74	MU: 773,000 p: 0,734
	Hastane enfeksiyon kontrol komitesi	75,03±6,76	
Covid-19 hastası için izolasyon odası ayırma durumu	Evet	74,71±6,90	MU: 411,000 p: 0,929
	Hayır	75,27±5,49	
Covid-19 izolasyon önlemlerini uygulamada sorun yaşama durumu	Evet	74,56±7,04	MU: 441,000 p: 0,418
	Hayır	75,92±4,63	

TARTIŞMA VE SONUÇ

Covid-19 sürecinde pediatri hemşirelerinin izolasyon önlemlerine uyum düzeyleri ve etkileyen faktörler ile ilgili elde edilen bulgular, literatür bilgileri doğrultusunda tartışılmıştır. Yapılan literatür taraması sonucunda, bu araştırma, Covid-19 sürecinde pediatri hemşireleri ile yapılan uluslararası ve ulusal literatürde ilk çalışmadır.

Araştırmada, hemşirelerin yarısından fazlasının Covid-19 sürecinde izolasyon önlemleri eğitimine katılmadığı saptandı (Tablo 2). Acar'ın¹⁹ 2021 yılında yaptığı "Hemşirelerin Covid-19 korkusu ve izolasyona uyum düzeylerinin incelenmesi" isimli çalışmasında hemşirelerin yarısından fazlasının Covid-19 pandemisine yönelik eğitim aldığı bulunmuştur. Covid-19 pandemi öncesi yapılan literatürdeki diğer çalışmalarda da hemşirelerin çoğunluğunun izolasyon önlemleriyle ilgili eğitim aldığı belirlenmiştir.¹⁸⁻

²¹ Kurum içi izolasyon önlemleri eğitimlerine katılımın yeterli düzeyde olmaması, izolasyon önlemleri eğitiminin önemsenmemesinden kaynaklanabilir. Araştırmada, hemşirelerin çoğunluğunun Covid-19 sürecinde temas, solunum ve damlacık izolasyon prosedürlerini hastalarına uyguladığı bulundu (Tablo 2). Covid-19 pandemi öncesi Küçük ve Yazar'ın²² 2021 yılında yaptığı "Pediatri hemşirelerinin hastane izolasyon önlem ve sembollerine yönelik bilgi ve uyumları" isimli çalışmasında hemşirelerin çoğunluğu temas, solunum ve damlacık izolasyon prosedürlerini hastalarına uyguladığı belirlenmiştir. Literatürdeki diğer çalışmalarda da hemşirelerin çoğunluğu temas, solunum ve damlacık izolasyon prosedürlerini hastalarına uyguladığı saptanmıştır.^{18,21,23-}

²⁵ Araştırmada, hemşirelerin izolasyon önlemleri konusunda yeterli eğitime katılmamasına rağmen uygulamada çoğunluğunun temas, solunum ve damlacık izolasyon prosedürlerini hastalarına uyguladığı görülmüştür. Bu durum pandemi süreci öncesinde hemşirelerin bu konudaki bilgi birikimlerini düşündürmektedir.

Araştırmada, hemşirelerin yarısından fazlasının Covid-19 izolasyon uygulaması gerektiğinde başvuru önceliği olarak klinik sorumlu hemşiresini seçtiği, az kısmının ise hastane enfeksiyon kontrol komitesine bildirdiği bulundu (Tablo 2). Covid-19 pandemi öncesi Karahan ve ark.²⁵ 2019 yılında yaptığı çalışmasında hemşirelerin yarısından fazlasının izolasyon uygulamasına yönelik başvuru önceliği olarak sorumlusunu seçtiği, az kısmının ise hastane enfeksiyon kontrol komitesine bildirdiği saptandı. Literatürdeki diğer çalışmalarda ise hemşirelerin yarısından fazlasının izolasyon uygulamasına yönelik başvuru önceliği olarak hastane enfeksiyon kontrol komitesini seçtiği, az kısmının ise klinik sorumlu hemşiresine bildirdiği belirlenmiştir.^{18,23,26} Araştırma bulguları, Karahan ve ark.²⁵ çalışma bulgularıyla paralellik göstermektedir. Araştırma sonuçları, hemşirelerin

Covid-19 izolasyon uygulaması gerektiğinde başvuru önceliği olarak klinik sorumlu hemşiresini seçmesi, o anda en kolay iletişimi sorumlu hemşiresi ile kurmasından ayrıca nöbet usulü çalışma şartları da göz önünde tutulunca diğer birimlere ulaşmanın kısmen daha zor olduğunu düşündürmektedir. Diğer taraftan hemşirelerin bu konuda ilk başvuracağı yerin bilinmemesinden kaynaklandığı şeklinde de yorumlanabilir.

Araştırmada, hemşirelerin çoğunluğunun izolasyon için oda ayırabildiği saptandı (Tablo 2). Literatürdeki diğer çalışmalarda da hemşirelerin yarısından fazlasının izolasyon için oda ayırabildiği bulunmuştur.^{18,23-26} Araştırma bulguları, literatürdeki çalışma bulgularıyla paralellik göstermektedir.

Araştırmada, hemşirelerin çoğunluğunun izolasyon önlemlerini uygulamada sorun yaşamadığı belirlendi (Tablo 2). Yenigün ve Arslan,¹⁸ Yılmaz'ın²⁶ yaptıkları çalışmalarda da hemşirelerin izolasyon önlemleri ile ilgili sıkıntı yaşamadığı bulunmuştur. Araştırmada, hemşirelerin çoğunluğunun Covid-19 izolasyon önlemlerini uygulamada sorun yaşamaması sevindirici bir bulgudur.

Araştırmada, Covid-19 sürecinde pediatri hemşirelerinin izolasyon önlemlerine uyumlarının iyi olduğu bulundu (Tablo 3). Covid-19 sürecinde yapılan Acar,¹⁹ Karadede ve ark.,²⁷ Şentürk,²⁸ Özlü ve ark.²⁹ çalışmalarında da hemşirelerin izolasyon önlemlerine uyumlarının iyi olduğu saptanmıştır. Covid-19 pandemi öncesi Küçük ve Yazar'ın²² yaptıkları çalışmada pediatri hemşirelerinin izolasyon önlemlerine uyumlarının iyi olduğu belirlenmiştir. Yapılan diğer çalışmalara bakıldığında hemşirelerin izolasyon önlemlerine uyumlarının iyi olduğu belirlenmiştir.^{17,18,23-25} Literatürde, hemşirelerin, izolasyon önlemlerine uymamasının hem hemşirelik bakımını hem de hasta ve ailesini psikolojik ve sosyal olarak olumsuz yönde etkilediği belirtilmektedir.³⁰ Bu doğrultuda ele alındığında, araştırmanın sonuçlarına göre hemşirelerin izolasyon önlemlerine uyum düzeyinin yüksek olması, hem hemşirelik bakımının hem de hasta ve ailelerinin psikolojik ve sosyal olarak olumlu yönde etkilenmesine zemin hazırlamaktadır.

Araştırmada, mesleki deneyim süresi fazla olan hemşirelerin izolasyon önlemlerine uyumlarının daha iyi olduğu saptanmıştır (Tablo 4). Covid-19 sürecinde yapılan Acar,¹⁹ Karadede ve ark.,²⁷ ve Şentürk²⁸'ün çalışmalarında ise hemşirelerin meslekte toplam çalışma süresinin izolasyon önlemlerine uyum düzeyini yüksek oranda etkilemediği belirlenmiştir. Covid-19 pandemi öncesi yapılan literatürdeki bazı çalışmalarda hemşirelerin mesleki deneyim arttıkça izolasyon önlemlerine olan uyumunun arttığı belirtilmiştir.^{20,23,25} Konu ile ilgili literatürde deneyimler ile deneyimlerin kazandırmış olduğu öğrenmenin, hemşirelerin mesleki uygulamalarına olumlu yönde yansıtacağı belirtilmiştir.²⁵ Bu sonuç, hemşi-

relerin çalışma yılları boyunca elde ettikleri deneyimlerin ve konuya ilişkin aldıkları eğitimlerin izolasyon önlemlerine uyumlarını olumlu yönde etkilediğini gösterebilir.

Araştırmada, evli hemşirelerin izolasyon önlemlerine uyumlarının daha iyi olduğu saptanmıştır (Tablo 4). Covid-19 sürecinde yapılan Acar,¹⁹ Karadede ve ark.,²⁷ ve Şentürk²⁸'ün çalışmalarında ise hemşirelerin medeni durumlarının izolasyon önlemleri uymuna etki etmediği belirlenmiştir. Covid-19 pandemisi öncesi Yenigün ve Arslan,¹⁸ ve Taşkıran²¹ yapmış oldukları çalışmalarda evli hemşirelerin izolasyon önlemlerine uyumda daha iyi oldukları sonucuna varılmıştır. Araştırmanın bulguları Yenigün ve Arslan,¹⁸ ve Taşkıran²¹ çalışmaların bulgularıyla paralel bulunmuştur. Araştırmanın sonuçları evli hemşirelerin evdeki diğer bireyleri (eş, çocuk vb.) düşünerek daha çok izolasyon önlemlerine uyum göstermesinden kaynaklanabilir.

Sonuç olarak, araştırmada Covid-19 sürecinde pediatri hemşirelerinin izolasyon önlemlerine uyumlarının iyi olduğu bulunmuştur. Araştırmada, evli ile mesleki deneyim süresi fazla olan hemşirelerin izolasyon önlemlerine uyumlarının daha iyi olduğu saptanmıştır. Multidisipliner ekip anlayışı içerisinde eğitimlerin tüm sağlık personelinin kapsayacak nitelikte olması, hemşirelerin Covid-19 izolasyon önlemleri ile ilgili bilgilerinin hizmet içi eğitimlerle desteklenmesi, izolasyon önlemlerine uyumu artırmak amacıyla mesleki eğitimi ve sorumluluk bilincini artırmayı destekleyici faaliyetlerde bulunulması, izolasyon önlemlerine uyum ile ilgili diğer çalışmaların (deneysel, nitel vb.) yapılması önerilebilir. Araştırmanın en önemli sınırlılığı, tek hastanede yapılmış olmasıdır. Araştırma sonuçları bu nedenle çalışmanın yapıldığı grupla sınırlı olup, pediatri hemşirelerine genellenemez. Araştırma pandemi sürecinde yapıldığı için geniş bir örnekleme ulaşma konusunda sıkıntı yaşanmış olup, bu nedenle araştırmanın daha geniş örnekleme gruplarında yapılması önerilir.

Etik Komite Onayı: Çalışmamız Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Etik Kurulu tarafından onaylandı (Tarih: 14.04.2021, karar no: 2021-1/5).

Çıkar Çatışması: Yazarlar çıkar çatışması bildirmemişlerdir.

Yazar Katkıları: Fikir – MA, AS; Denetleme- MA, AS; Malzemeler – MA; Veri toplanması ve/veya işlenmesi- MA; Analiz ve/veya yorum –AS; Yazıyı yazan – MA, AS.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Teşekkür: Çalışmaya katılan pediatri hemşirelerine teşekkür ederiz.

Diğer Bilgi: Bu çalışma “COVID-19 sürecinde pediatri hemşirelerinin izolasyon önlemlerine uyum düzeyleri ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi” konulu

Yüksek Lisans Tezinden üretilmiştir.

KAYNAKLAR

1. T.C. Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü. Çocuk Hasta Yönetimi ve Tedavi Bilimsel Danışma Kurulu Çalışması. covid-19rehbericocukhastayonetimivetedavi20122021v4pdf.pdf (saglik.gov.tr). Erişim tarihi 25 Aralık 2021.
2. Ludvigsson JF. Systematic review of Covid-19 in children shows milder cases and a better prognosis than adults. Acta Paediatr. 2020;109(6):1088-1095. doi:10.1111/apa.15270
3. Ludvigsson JF. Children are unlikely to be the main drivers of the Covid-19 pandemic – A systematic review. Acta Paediatr. 2020;109(8):1525-1530. doi:10.1111/apa.15371
4. She J, Liu L, Liu W. Covid-19 epidemic: disease characteristics in children. J Med Virol. 2020;92(7):747-754. doi:10.1002/jmv.25807
5. Centers for Disease Control and Prevention. Environmental cleaning and disinfection recommendations. <https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/community/organizations/cleaning-disinfection.html>. Erişim tarihi 23 Kasım 2021.
6. Bal EY, Çelik H. Covid-19 salgını ile mücadelede hemşirenin rolü. Türkiye Klinikleri J Nurs Sci. 2020;12(2):300-304. doi:10.5336/nurses.2020-75315
7. Zhang W, Du R-H, Li B ve ark. Molecular and serological investigation of 2019-nCoV infected patients: implication of multiple shedding routes. Emerg Microbes Infect. 2020;9(1):386-389. doi:10.1080/22221751.2020.1729071
8. Lauer SA, Grantz KH, Bi Q, ve ark. The incubation period of coronavirus disease 2019 (Covid -19) from publicly reported confirmed cases: estimation and application. Annals of Internal Medicine. 2020;172:577-582.
9. Cao O, Chen Y, Chen C, Chiu C. SARS-CoV-2 infection in children: transmission dynamics and clinical characteristics. Journal of the Formosan Medicine Association. 2020;119(3):670-673. doi:10.1016/j.jfma.2020.02.009
10. World Health Organization. Coronavirus disease (Covid-19) advice for the public. <https://www.who.int/emergencies/diseases/novelcoronavirus-2019/advice-for-public>. Erişim tarihi 25 Aralık 2021.
11. T.C. Sağlık Bakanlığı Covid-19 bilgilendirme platformu. Enfeksiyon Kontrolü ve İzolasyon (saglik.gov.tr). Erişim tarihi 25 Aralık 2021.
12. CDC. Interim Infection Prevention and Control Recommendations for Healthcare Personnel During the Coronavirus Disease 2019 (Covid -19) Pandemic. Recommended infection prevention and control (IPC) practices when caring for a

- patient with suspected or confirmed SARS-CoV-2 infection. <https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/hcp/infection-control-recommendations.html>. Erişim tarihi 29 Aralık 2021.
13. Özer A, Hacımustafaoğlu M. Covid-19 sürecinde sağlık kurumlarında ve toplumda önerilen farklı maske tipleri, özellikleri ve standartları nasıl olmalıdır? *J Pediatr Inf.* 2020;14(3):170-174. doi:10.5578/ced.202039
 14. Weaver MS, Wiener L. Applying Palliative Care Principles to Communicate with Children about Covid-19. *Journal of Pain and Symptom Management.* 2020;60(1):8-11. doi:10.1016/j.jpainsymman.2020.03.020
 15. Çapık C. İstatistiksel güç analizi ve hemşirelik araştırmalarında kullanımı: temel bilgiler. *Journal of Anatolia Nursing and Health Sciences.* 2014;17(4):268-274.
 16. Tayran N, Ulupınar S. Bir ölçek geliştirme çalışması: İzolasyon önlemlerine uyum ölçeğinin geçerlik ve güvenilirliği. *İ.Ü.F.N. Hem. Derg.* 2011;19(2):89-98.
 17. Sarier T, Kuşun Ş. Yoğun bakımlarda çalışan hemşirelerin izolasyon önlemlerine uyum düzeyi. *Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi.* 2020;1(4):682-688. doi:10.31067/0.2020.319
 18. Yenigün MY, Arslan S. Hastanede çalışan hemşirelerin izolasyon önlemlerine uyumu. *Sağlık ve Toplum.* 2021;31(3):137-145.
 19. Acar R. Hemşirelerin Covid-19 korkusu ve izolasyona uyum düzeylerinin incelenmesi. *Sabahattin Zaim Üniversitesi Hemşirelik Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.* İstanbul, Türkiye. 2021.
 20. Özden D, Özveren H. Hemşirelerin izolasyon önlemlerine uyumunda mesleki ve kurumsal faktörlerin belirlenmesi. *Journal of Academic Research in Nursing Nursing.* 2016;2(1):24-32. doi:10.5222/jaren.2016.024
 21. Taşkıran NA. Yoğun bakım ünitesinde çalışan hemşirelerin hastane enfeksiyonlarını önlemede izolasyon uyum düzeylerinin belirlenmesi. *Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.* Aydın, Türkiye. 2020.
 22. Küçük S, Yazar E. Pediatri hemşirelerinin hastane izolasyon önlem ve sembollerine yönelik bilgi ve uyumları. *J Educ Res Nurs.* 2021;18(3):329-334. doi:10.5152/jern.2021.59251
 23. Arlı SK, Bakan AB. Nurses' compliance with isolation precautions and the affecting factors. *Applied Nursing Research.* 2017;38:175-178. doi:10.1016/j.apnr.2017.10.014
 24. Suliman M, Aloush S, Aljezawi M, AlBashtawy M. Knowledge and practices of isolation precautions among nurses in Jordan. *Am J Infect Control.* 2018;46(6):680-684. doi: 10.1016/j.ajic.2017.09.023.
 25. Karahan E, Taşdemir N, Çelik S. Factors influencing compliance with isolation precautions among nurses who work in Turkish surgical clinics. *Int J Med Invest.* 2019;8(2):31-39.
 26. Yılmaz A. Yoğun bakım hemşirelerinin izolasyon kurallarıyla ilgili bilgilerinin uygulamaya yansıtılmasının değerlendirilmesi. *Bahçeşehir Üniversitesi Hemşirelik Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.* İstanbul, Türkiye. 2015.
 27. Karadede Ö, Karadede H, Kavala A. Covid-19 servislerinde çalışan sağlık personelinin izolasyon önlemlerine uyumlarının değerlendirilmesi. *Türkiye Klinikleri Hemşirelik Bilimleri Dergisi.* 2021;13:649-660. doi:10.5336/nurses.2020-79237
 28. Şentürk K. Covid-19 pandemi döneminde hematoloji - onkoloji hastalarının enfeksiyon kontrolü ve yönetiminde hemşirelerin izolasyon uyumu. *Bezmialem Vakıf Üniversitesi Hemşirelik Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.* İstanbul, Türkiye. 2021.
 29. Özlü İ, Karaman Özlü Z, Tekin E, Onur Can N, Şöhret T. The compliance of emergency healthcare personnel with isolation precautions during the COVID-19 pandemic: A cross-sectional questionnaire study. *Int J Clin Pract.* 2021;75(10):1-8. doi:10.1111/ijcp.14492
 30. Halcomb EJ, Griffiths R, Fernandez R. The role of patient isolation and compliance with isolation practices in the control of nosocomial MRSA in acute care. *International Journal Evidence Based Healthcare.* 2008;6(2):206-224. doi:10.1111/j.1744-1609.2008.00089.x